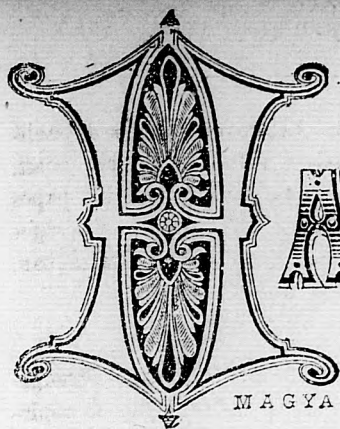

Budapest, 1882. Augustus 20.

31. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK
HETISZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐ:

ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ HIVATAL:

váci-utca 3. szám, a „HARMONIA“ tarsulat
zeneműkereskedése.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	6 frt
Félévre	3 frt
Negyedévre	1 frt 50 kr.

Az országos dalárünnepély.

Amíg e sorokat írjuk, a harmadik est folyik le Debrecenben — fényes eredménnyel. Megvallhatjuk most már: aggódtunk az ünnepély sikerültén, szemben azon zilált viszonyokkal, melyekbe a dalárügy ország-szerte jutott. S ha ez ünnepély nem sikerül ily kitűnően, mint amilyenek eddig ígérkeztek, bizonyára kétes marad sok dalárda létezése, s ha nem is követi a nagyváradi példáját, nem hiányzik sok attól sem.

Alább vész a szives olvasó részletes értesítést az eddig történetekről. A dalárdákban magukban kelt föl a szükségérzet, hogy most tömörüljenek, most, midőn egyrészt veszendőbe indult, s ime a már-már elveszettnek hitt pécsi dalárda is megjelent a magyar dal csataterén, küzdeni az eddig elhanyagolt babérért s jó névért. Szokatlanul nagy számmal csoportosultak Debrecenbe a dalárok, évek óta nem emlékezünk ily népes ünnepélyre s e tömeges megjelenés bizonyítéka annak, hogy általában érzik szükségét a szövetség fönntartásának. Sőt, a dalárszövetség kezdeményezéssel lép föl — más irányú tevékenységgel — a királyhymnus ügyben is, melyre lapunk mult száma hívta föl a figyelmet. Bizonyára igen sajnós lenne, ha e célra másnemű, esetleg kicsinyes akciót indítana meg saját költségére, türelmetlenül az ügy lassú fejlődése fölött.

Mindenesetre van joga a dalárszövetségnek az ügyet kezébe venni, de a dalárszövetség még sem lesz azon nagy tényező, melytől ez ügy sikerülte teljesen függ. S mielőtt a dalárszövetség elhatározó lépéseket eszközölne a hatáskörébe szigorúan nem tartozó ügyben, bizonyára jó lesz

előbb saját erejével is számot vetni, hogy Phaetontként nagyobb feladatra vállalkozzék, mint amit megbir. Ha valamiben : ebben hazudik a közmondás, hogy »in magnis et voluisse sat est.«

A közgyűlések határozatai még eddig ösmeretlenek előttünk, e percben még, hogy úgy mondjuk »alkotmányozó közgyűlés«-ről nem is volt szó. Mit várhatunk a jövőben a dalárszövetségtől, azt az utolsó közgyűlésen hozandó elvi határozatok mutatják meg. E sorok megjelenésekor Debrecenben ép gyülekeznek majd a dalártagok a közgyűlésre. Hoznak-e szervezeti, elvi határozatokat vagy sem, aszerint virágozik, vagy tengődik az intézmény. Reméljük a jobbat.

Országos dalárünnep Decrecenben.

I. nap.

aug. 16.

Szokatlan élénkség váltotta föl e hó 16-án Debrecen városának a holt idényben esőndes nyugalalmát. A gazdálkodó kint hagyta a mezőt ; a szőlőskerti lakók elhagyták a friss levegőt ; a közeli és távoli fürdőkhöz utazott közönség sietett az említett napra hazaérkezni, hogy mindannyian résztvehessenek és részesüljenek azon nagyszerű ünnepély sségekben, miket Debrecen városa s ennek a szépért és nemesért mindig lelkesülni tudó közönsége az országos dalárünnepélyre ideérkezendő dalárdatestületek tiszteletére előkészített.

A magyarországi dalárok oly nagy számban még sehol sem voltak képviselve, mint ezuttal a debreceni országos dalárünnepélyen. N e g y e n e g y dalárda, összesen **876** taggal érkezett meg városunkba, a tegnapi s mai vonatokkal. S ha hozzászámítjuk a velők érkezett idegeneket, a vendégek számát 3000-re tehetjük.

E tekintélyes számhoz s az ünnepély fontosságához képest Debrecen meg is tette kötelességét. A lázas tevékenység, melyet a debreceni dal- és zeneegylet kellő körültekintéssel s minden irányban tanúsított figyelemmel kifejtett, valóban dícséretre méltó elismerést érdemel. mint-hogy ez ügybuzgalom a hazai dalművészet s annak fejlesztése érdekében történt.

El lehet mondani, hogy 8 napra ünnepi színt öltött az egész város. Csak az a kár, hogy a tegnapi derült, nap fényes időt ma hajnalban országos tartósnak jégérkező eső váltotta fel. Külömben a város, különösen a főpiac elég szép látványt nyújt ; fényes tisztaság látszik mindenütt, még a négy év óta állványokkal és téglahalmazzal eltorlaszolt épülőfélben levő »Bika« vendéglő környéke is teljesen megszabadult a korhadt gerendázatoktól. Az épületekről nemzeti színű lobogók lengenek alá, a szíves üdvözlés és kiváló vendégszeretet jeléül ; s a piac közepén díszesen fellobogózott diadal-kapu mond istenhozottat az érkező dalároknak.

Kevéssel 12 óra után már csoportosulni kezdett a közönség : a város összes testületei, egyletei és intézetei testületileg saját zászlójuk alatt délután fél két órakor kezdtek sorakozni a városháza előtti téren, s később, dacára a még mindig szemző esőnek, már ezer és ezer ember állta el a piac terét, melyen a közlekedés is kevés időre megszakadt.

Az indóháznál oly nagy volt a tolongás, hogy a rendező bizottságnak a rendőrség segítségével is alig sikerült a rendet fentartani. Végre megérkezett a várva várt perc; a vonat mely a vendégeket hozta, berobogott a díszesen fellobogzott indóházba.

A debreceni dal- és zeneegylet elnöke, Lengyel Imre törvényszéki bíró, az egylet élén üdvözölte a kocsikból kiszállt vendégeket.

Az éljenzés elhangzása után a vendégek részéről Simonffy Kálmán mondott köszönetet a szívélyes fogadtatásért.

Ezután az indulás a városba kezdetét vette. Szerencsére ekkorra az eső teljesen megállott. A bevonulás ennél fogva nem a legkönnyebb feladat volt, mert oly óriási, mintegy huszezer főre menő tömeg gyűlt össze s töltötte el a piacot egész hosszában, hogy a szabad mozgás jó ideig a lehetetlenségek közé tartozott. Még a házak teteje is telve volt kíváncsiakkal. Az ablakokból kendőlobogtatással fejezik ki Debrecen hölgyei üdvözlötüket, a házak erkélyeiről üdvkiáltások hallatszanak le, elnyomva olykor az alulról szakadatlanul tartó éljenrivalgás és a zene harsány hangjai által.

Legszebb, s a maga nemében valóban páratlan jelenet volt, midőn a dalárok a diadalkapuhoz érve, eléjük az ott előre készített szőnyeges emelvényről harminc debreceni előkelő hölgy rózsacsokrokat szórt.

A városháza elé érve, a dalárok az Andaházy-féle emeletes épület előtt állapodtak meg, hol Debrecen város polgármestere, Simonffy Imre a törvényhatóság nevében üdvözlő beszédet mondott.

Az éljenzés lecsillapodása után a polgármester beszédére Tóth Pál a miskolci dalárda tagja válaszolt s lelkes szavakkal köszönte meg a vendégszerető fogadtatást.

A dalárokat ezután az elszállásoló bizottság kellő rendben szállásukra kísérte. A tömeg oszladozni kezdett, s csak midőn esteledett, tün-tek föl ismét az idegen arcok az utcákon.

A dalárok ismerkedési estéje 8 órakor vette kezdetét. A Bikában mintegy 1500 egyén mulat kitünő kedvvel, a dalárdák többi része a Hungária és Frohner-szállodákban tartja ismerkedését. Az idő estére kitisztult. Tíz óra felé azonban oly sűrű köd ereszkedett le, hogy az utcai lámpák fénye két lépésre sem volt látható. Tizenkét órakor a mulatság mindenütt javában folyt.

*

Mivel a városnak nincs oly vendéglői helyisége, mely az összes vendégeket befogadni képes lenne, az érkezett dalárdák a következő vendéglőkben lettek felosztva:

A »Bika« vendéglőben: a szegedi, jászberényi, nagykovácsi, losonci dalkör és dalegylet, kolozsvári dalkör és dalegylet, zombori, szamosújvári, győri, tordai, n.-szabai, nagy mihályi, miskolci, pesti, pécsi, s.-a.-ujhelyi, szegszárdi, vásárhelyi, aradi, báttaszéki, b.-csabai, budai, debreceni, h.-bőszörményi iparos ifjúsági dalegyletek.

A »Frohner« vendéglőben: szentesi, nagybecskerekai, losonci, ceglédi dalárdák.

A »Hungáriá«-ban: b.-gyarmati, huszti, sárospataki, apathini, rimaszombati, szatmári dalárdák.

*

H A R M O N I A.

A diadalkapu a legszebb látványt nyújtja. Hamuszinre van festve, s északi oldalán nagy betűkkel e felirat olvasható :

»Éljen az ének, éljen a dal.
Benne öröm van és diadal!«

II. nap.

aug. 17.

A tegnapi esős idő után ma enyhe levegőjű napra virradtunk ; a kora reggeli órákban már sok idegent láthattunk az utcákon ; a dalárok jelvényekkel fölékesítve, szerteszét bolyongtak a városban.

Tegnap délután előértekezletre gyűltek össze a dalárok a városháza nagy tanácstermében. Simonffy Kálmán üdvözölvén az egybegyűltet tudatta, hogy Bartay Ede elnök meg nem jelenhet s így vállalkozott helyettesítésére.

Simonffy Imre, Debrecen polgármestere, mint díszelnök, meleg szavakban köszönté a tagokat, kiket a város vendégszerető karokkal fogadott s kéri, hogy tartsák meg Debrecen várost emlékükből.

Ezekután a jury-választás módozatainak megállapítására bizottságot alakítottak. Miután még a jury-választó közgyűlést ma délelőtti 11 órára kitűzték véget ért az előértekezlet.

A közgyűlést ma a város polgármesterének díszelnöksége mellett Simonffy Kálmán nyitotta meg, üdvözölvén a szép számmal egybegyűlt dalárokat.

Eszterházy Kálmán gróf az elnökségnek önzetlen működéseért köszönetet mondott.

Ezután Lengyel Imre bizottsági előadó terjeszté elő az értekezlet megállapodását a jury-tagok számára nézve. A közgyűlés elhatározta, hogy tizenegy rendes és két póttag választassék. A szavazás elrendeltevén jury-tagokul megválasztották: Erkel Ferencet, Huber Károlyt, Simonffy Kálmánt, Erkel Gyulát, Zimay Lászlót, Engesser Mátyást, Hubay Károlyt, id. Ábrányi Kornélt, Hitessy Lajost, Maróczy Jánost, Komlósy Lajost. Póttagok lőnek Risner és Ingglicshofer. Ezzel a közgyűlés véget ért.

Délelőtt 11 órakor már szép tisztára változott az idő s a dalárok a közgyűlés végeztével testületileg vonultak ebédre a vendéglőkbe, s mondanivaló sem kell, hogy kitűnő kedvben folyt le az étkezés.

A városi színházban ma este tartandó első dalversenyre a következő 12 dalárda jelentkezett :

1. B.-Csabai dalkör. 2. Kolozsvári dalkör. 3. Kolozsvári polgári dalegylet. 4. Losonci dalegylet. 5. M.-Vásárhelyi dalkör. 6. Miskolci dalegylet. 8. Pesti dalárda. 8. Pesti nemzeti dalkör. 9. Rimaszombati dalárda. 10. Szatmári férfi-dalegylet. 11. Szegszárdi dalkör. 12. Szegszárdi dalárda. 13. Szegedi polgári dalárda. 14. Szentesi dalegylet. 15. Ungvári dalárda. Versenydíjak: I. díj: Debrecen város díja. II. díj: Debreceni hölgyek díja. III. díj: Debreceni dalárda díja. Az előadandó darabból, Erkel Gyula »Ébresztő« című pályanyertes művéből ma délelőtt tartották a próbát a színházban. Az együttes próbát holnap tartják a nagytemplomban.

A délután folyamában a dalárok nagy része a nagyerdőre kocsizott és ott mulatott estig.

Az első estén az Erkel »Ébresztőjével« pályázó 14 dalárda 6 órakor csoportosult a városháza udvarán. Hétkor zászlók alatt kettős sorban indult a színházhoz. A 400 főből álló, ünnepi feketeruhába öltözött menet meglepő, impozáns képet nyújtott. A színház zsufolásig megtelt minden zugában igen szép közönséggel. A helybeliek udvariasan engedtek tért az idegeneknek. A jury 2 középpáholyban foglalt helyet. A dalárdák sorrend szerint énekeltek. Öszhang, szorgalom, buzgóságban feltűnő haladás constatálható, mindeniknél csak a kolozsvári verseny óta is. Erkel műve szép, lelkesítő nehéz darab, mely kemény próbára tette a dalárdákat. Első tiz között különösen a kolozsvári és szatmári dalkör, később a pécsi, ezzel egy színvonalon a szegzárdi emelkedtek ki. A közönség mindvégig lelkesült volt. Bő tapsviharral jutalmazott minden dalárdát, melyek közül néhány koszorúval tüntettetett ki. A jury a dalárdák előtt hízlegően nyilatkozott nagy haladásukról, melylyel hazánk dalnokai előrtörnek. A mai siker csak tüzei a holnapi versenyzőket, mikor szabadon választott darabok adatnak elő.

A verseny után ismét megkezdődött a város nyilvános helyein a jó kedvű mulatság, mely bizonynyal reggelig tart.

*

A debreczeni dalár-ünnepre indult szegedi dalárda megállapodott tegnap Nagyváradon s az odavaló »szépítési egyesület« javára sikerült hangversenyt rendezett. A vendégeket, mint levelezőnk írja, a nagyváradai dalkör tagjai fogadták a pályaudvaron. Reggel kilenc órakor hosszú kocsisor vitte ki őket az állomásra, melyet ekkor már teljesen ellepett a közönség. A vonat, mely a dalárokat hozta, tízedfél órakor ért a pályaudvarra. Miután megállott, a jól szervezett dalkör üdvözlő dallal fogadta a vendégeket s kiszállásuk után K. N a g y S á n d o r ügyvéd szép beszéddel tolmácsolta a városbeliek örömét.

A dalárok nevében Szegedi Endre karmester köszönte meg a fogadtatást, beszéde után a »baráti dalkör« katonásan élénk indulót énekelte; ennek hangjai mellett ültek kocsiira a vendégek s az utcákon egybegyűlt közönség lelkes éljenzése közt vonultak a városon végig a »Sas« szállóba, melynek bejárata előtt roppant néptömeg foglalt állást. A rendező bizottság tagjai a Rákóczy-indulóval kísérték a dalárokat az emeleten részükre berendezett nagy terembe. Délután felkeresték a vendégek K. N a g y S á n d o r t, a dalkör elnökét, hogy újra megköszönjék azt a sok szivességet, melylyel őket mindenfelől elárasztották. E látogatás után a dalkör elnökét, hogy újra megköszönjék azt a sok szivességet, melylyel őket mindenfelől elárasztották. E látogatás után a dalkör tagjainak kalauzolása mellett bejárták a várost s megtekintették nevezetességeit. A hangverseny esteli nyolc órakor kezdődött. A »Rózsabokor« vendéglőkerti helyisége szorongásig megtelt válogatott közönséggel, mely a dalárok minden énekét sürü tapsokkal fogadta. A »szépítési egyesület« és »Nagyvárad ifjusága« egy-egy csinos koszorúval tüntette ki a vendégeket. A műsor után összegyűltek a szegedi dalárda tagjai a »Rózsabokor« nagytermében, hol id. G y a l o k a y Lajos törvényszéki elnök és J e z e r n i c z k y Ferenc állami főmérnök a »szépítési egyesület« nevében meleg köszönetet mondtak a dalárdának azért a szíves készségért, melylyel a »szépítési egyesület« javára ily jelentékeny áldozatot hozott. Ezután tánc

következett, melynek csak a reggel vetett véget. Ma reggel a székesegyház gyönyörű festményeit, a püspöki palota pompás termeit, meg a barátok templomát tekintették meg a vendégek, s tíz óra után kivonultak a pályaudvarra. Itt találkoztak az erdélyi dalárokkal, s velük együtt folytatták utjokat Debrecen felé.

III. nap.

aug. 18.

Délelőtt 10 órakor a dalárdisták 60 tagból álló zenekar kísérete mellett összpróbát tartottak. 11-kor Simonffy Kálmán elnöklete alatt közgyűlés volt, melynek főmozzanatát a tisztviselők leköszönése és az új választás képezte. A szavazatszedő bizottság a vasárnapi záruláson fog az eredményről jelentést tenni. A dalárokat Miskolc városa fölhívja, hogy 1884-ben az ünnepélyt Miskolcon tartsák. A meghívást nagy éljenzéssel fogadták s ez alkalommal Benigna kolozsvári polgári dalkör részéről 100 frt, Szöllősy Soma M.-Vásárhelyről 10 aranyat ajánlottak föl a miskolci dalárünnepély egy-egy pályadíjául. A királyhymnus ügyében Ábrányi indítványais a dalárszövetség, az írók és művészekről elszakadva, az eddiginél nagyobb tevékenységet szándékozik kifejteni. A vasárnapi zárulás tervrajzának elkészítésével Ábrányi Kornél, Hubay Károly és Táncos Béla tagokból álló küldöttséget bízták meg.

A délelőtti közgyűlésen Hubay Károly indítványára a dalárdák történetére fontos fordulópontot képező határozatot hozott, hogy elkedvetlenség kikerülése ezután a tőkélyt megközelítő dalárdák mint a dalárdák n a k kimondatván, versenyeknél egy harmadik csoportot fognak alkotni. Ilyen lesz a pécsi, melynek a közvélemény ismét odaitélte az első díjat. Este volt a verseny szabadon választott darabokkal. A színház ismét zsufolásig megtelt, a következő dalárdák versenyeztek: Szentesi »Népdalok« Hubertől. M.-Vásárhelyi »Szabadságdal« Hubertől. Szegedi »Szabadsághoz« Szögedi karmestertől. Miskolci »Szeretlek« Engessertől. Ungvári »Dalünnepély« Erkel Sándortól. Szegedi polgári »Hajósok dala« Zimaytól. Szegzárdi »Szeretlek« Engessertől. Kolozsvári dalkör »Edes lánykám« Hubertől. Rimaszombati »Magyar dalár-induló« Hubertől. Szatmári »Szabadságdal« Hubertől. B. Csabai »Honfidal« Zimaytól. Kolozsvári polgári, Hubertől »Nem nézek én« című dallal. Minden dalt frenetikus taps követett de leginkább kitűntek a szatmári, miskolci, kolozsvári dalkörök. Ezen versenynek öt díja van. A közönség Engesser, Huber, Zimay zeneszerzőket roppant lelkesedéssel kitapsolta. A jury megkezdte tanácskozásait. Holnap lesz az összhangverseny Huber vezetésével. A művészhangversenyen fellépnek vasárnap Bartolucci, Pálmai Ilka, Hubay Aranka, Ney, Petykó, Ruhoff stb. A város lelkesedése, vigalma egyre tart.

A hátralevő ünnepélyességekről, melyek e szám megjelenése után történnek, lapunk következő számában adunk tudósítást. A napok programja a következő:

Negyedik napon: aug. 19-én reggel 9 órakor a közgyűlés esetleges folytatása. 10 órakor 3-ik s utolsó összpróba, esti 6 órakor nagy összeloadás, a színházban a kitűzött műdarabokkal és zenekar kísérettel, Huber Károly országos karnagy vezénylete mellett, az előadás után társas összejövetel a nagy erdőn.

Ötödik napon: aug. 20-án reggel 10 órakor közgyűlés s az új tisztváltás eredményének kihirdetése, délután a helyszínén közzeéteendő időben ismételt összeloadás a minden rendű nagy közönség igényeinek is kielégítése végett, esti 7 órakor díszhangverseny a színházban a fővárosi művészek közreműködésével esti 9 órakor a debreceni dal- és zeneegylet által az ünnepélyi vendégek tiszteletére táncvigalom az ujonnan épült »Bika« szálloda dísztermében.

Hatodik napon: aug. 21-én reggel 9 órakor zárulás a városház termében. A versenybírák ítéletének kihirdetése. A díjak kiosztása. Bucsuvétel, kivonulás s elutazás a déli és délutáni vonatokkal.

A fölelevenítendő régi színművekről.

»A z á l d o z a t«-ot, Vörösmarty ötfelvonásos szomorújátékát, először 1841. április 26-án adták elő Fánecsy Lajos javára. 1856. április 9-én Egressy Gábor először lépett fel benne. Szabolcs szerepében, a forradalom után. 1859. október 27-én Kazinczy Ferenc százados emlékünnepeét ülték meg vele. 1861. április 8-án a Széchenyi halálának évfordulójára, 1846. november 18-án a Vörösmarty halála évfordulójának előestéjén, 1869. december 1-én, 1873. december 5-én, 1876. december 4-én, 1877. december 3-án a Vörösmarty születésének emlékezetére adatott. Mindössze tizenkilencszer került színre a nemzeti színházban.

»A D á r d a y h á z«, magyar nemesházi rajzolat, 5 felvonásban, (a mostani előadásban 4 felvonásba osztva). a Kisfaludy Sándor öt drámai műve közül az egyetlen, mely a nemzeti színpadon színre került; és pedig 1843. április 28-án. Többször nem is adták, amint a régibb eredeti darabok nagyrésze is többnyire csak egyszer került színre.

»A k ö z ö s h á z« vígjáték egy felvonásban, írta Fáy András, 1838. évi május 22-én, ugyancsak Fáy A. »A k ü l f ö l d i e k« című másik egyfelvonásos vígjátékával adatott. A felvonások között Fáy Gusztáv zongoraművész (e vígjátékok szerzőjének fia) hangversenyzett.

»A R ó z s a«, Szigligeti háromfelvonásos vígjátéka 1840-ben nyerte el az akadémia 100 aranyos jutalmát. Színre először 1840. évi november 30-án került, Szentpétery jutalomjátékául és volt rá 983 frt 5 kr. jövedelme (természetesen váltópénzben). Ez igen nagy bevétel volt akkor. 1848. június 13-án adták 15-ödször s volt rá 50 frt 4 kr. pengő pénzben. Ez esés okát megmagyarázza az időpont. Akkor kezdődött a szabadságharc. Azután még csak egyszer került színre: 1858. november 29-én, midőn Szerdahelyi Kálmán választotta jutalomjátékául, a László József híres szerepét Bábel lovagot játszván benne.

»A t i s z t u j i t á s«, vígjáték 4 felvonásban, írta Nagy Ignác, megnyervén az akadémiai száz arany jutalmat, oly hatalmas vonzást gyakorolt a közönségre, hogy két hó alatt tizenötször kellett ismételni. Hatását, csak az ugyanabban az évben először adott »Szökött katona« multa fölül. A »Tisztujítás« először adatott 1843. aug. 5-én Szentpéteri javára. Harmadszor 1843. aug. 8-án László jutalomjátéka volt, s a nemzeti színház anyakönyve a 325 frt jövedelem mentségére megjegyzi: »rossz idő«. Tizenharmadszor, 1843. szept. 13-án, a miskolci tűzkárosultak javára a budai műkedvelő fiatalság adta elő és a jótékony célra 1562 frt 52 krt jöve-

delmezett. Tizennegyedszer 1843. október elsején az anyakönyv szerint: »egy köztiszteletű nagy hazafi kedvéért« adták elő. Tizenötödször, 1843. október 10-én, szerzője javára, a mi egyetlenegy eset volt; huszonnegyedszer: 1844. márc. 21-én Kolosánszky balletmester javára s jellemző, hogy egy balletmester is ez eredeti népszínműhöz folyamodott. Huszonhatodszor: május 25-én, a pozsonyi szintársulat adta elő, mely azon idő alatt, míg a nemzeti színház tagjai az országgyűlésre Pozsonyba összegyűlt KK. és RR. kedvéért oda rándultak, itthon helyettesítette őket. A »Tisztujítás« utolsó előadása 1849. február 26-án volt, Windischgrätz bevonulása után s volt rá 38 frt 12 kr. bevétel, ami tekintve, hogy ez időben 9—10—12 frtos jövedelmek is voltak, nagyon sok. Nem lehetett kedv akkor az elfoglalt Pesten színházba járni.

»A fiatal házasok« vígjáték 3 felvonásban, írta Csathó Pál, a nemzeti színházban először adatott 1837. aug. 27-én a megnyitás hatodik napján. A budai várszínházban már elebb több ízben került színre. A »nemzeti«-ben az »Árpád ébredése«-t ismételték vele, s így 1560 frt 20 krt jövedelmezett. Egyike volt ez amaz eredeti vígjátékainknak, melyek folyvást műsoron forogtak. 1855. évi aug. 9-ig, a mikor utoljára adták, összesen 24 előadást ért meg. 1838. évi ápril 16-án husvéthétfőn, a nagy árvíz után ez volt az első előadás.

»Első László és kora«. Czakó Zsigmond történeti drámai rajza 5 felvonásban, jóval szerző halála után került színre először: 1854. december 6-án Jókainé javára. Többnyire új év napján adták az utolsó felvonásbeli pohárköszöntésért, melyben László király hűséget esküszik a magyar nemzetnek, 1860. január 1-én Szigeti József lépett fel Lászlóban, mint vendég egy évi vidéki vándorlás után.

Ime, a fölelevenítés küszöbén álló regibb eredeti darabok multjának érdekesb adatai.

„F. L.“

T Á R C A.

A legelső debreceni dalárünnepély.

(Egy vén tenorista emlékeiből.)

Táviratok zengettek bizonyára az idej dalárbevonulásról, melynek mását Debrecen tizennégy év óta nem látta. Emlékemben fölélednek az izgatottság napjai, melyek alatt Magyarország szeme ép úgy Debrecenre fordult, mint pár hét előtt Németországé Bayreuthra. A politikai élet az 1867-iki koronázás, kiegyezés, új miniszterium, közjogi szakadás alkalmával oly roppant hullámokat vetett, s a dalárünnepély mégis képes volt egy időre odacsoportositani a figyelmet s egy piros szalagos debreceni délceg dalár jobban magára vonta a figyelmet, mint akár maga Tisza Kálmán s egy jótorkú szegedi kamasz e nagy napok alatt több volt, mint néhai Patay Pista bá, az akkor már mind jobban »Están«-ná való derek öreg ur.

Hogy is ne, mikor Debrecennek ez időben összes nevezetessége Gelenczey Pál kollegiumi tanár ur s a Telegdi szivarboltjában vevőcsaloga-

tóul tartott kis láncos majom volt, mely utóbbi nemcsak hogy nem került pénzébe a sánta trafikásnak, de még óriási jövedelmet hajtott, a többi trafikások nem bírván ily vonzó konkurrens-állattal.

De emlékezzünk hát régiak: ől, 1868. szeptember derekáról. A nemzeti lelkesedés duzzadt, a hazafias frázisok pufogtak óriási mértékben, és szeptember 18-ika, a dalárdák megérkezésének napja, szélében-hosszában megmozgatta Debrecent, jobban mint országos vásárjai. Már déli 12 órakor, midőn a kassai vonat megérkezik, nagy tömeg várt az indóháznál. A házakon lobogók lengtek, s városi biztosok és zsinóros hajduk (csak Pesten drabant a hajdu) izegtek-mozogtak, hogy előre megmutassák Simonffy Imre főkapitány urnak, mikép: tudják ők, mit kell tenni! A kassai vonaton jövő dalárok fogadását egy kissé megzavarta a morgó-utcában kiütött tűz, mely több házat hamvasztott el.

E napon, amint megebédelt a debreceni ember, sietett ki az indóházhoz. Ez a nagy tér egészen el volt foglalva, az indóház várótermei, előcsarnoka és tornáca szintén tömve. Itt foglaltak helyet a már megérkezett dalárok zászlóik alatt, a katonai zenekar, s itt várt az ünnepélyt rendező bizottmány, s természetesen a debreceni dalárda. haragos-vörös szalaggal körülkötött kalapban.

Az indóház előtti tér érdekes képet nyújtott — mihelyt szétoszlott a por. A fiakerek mögött egy szekér-had állott, melyet ha jobban megnézt az ember: száz meg száz talyigát látott, százakat amaz alföldi járműből, mely két kereken szalad. E fákó tábor közt — kék dolmányban vörös zsinórzattal — városi gyalog és lovas hajdukat láthattunk teljes díszben, s mindezek fölött egész mappát, Magyarország és a kapcsolt részek helyneveivel. Minden talyigához egy pózna volt szurva, ezen fehér tábla s rajta vastag fekete betűkkel valamelyik város neve. A podgyászok feladási helye volt ez, s a dalár saját városa neve alá rakta holmiját, aztán tudtára adták, hogy most semmi gondja ne legyen rá, majd megtalálja otthon.

A Pestről érkező vonat állomásról-állomásra nőtt, noha már Pestnél is hosszú volt. Aki utjában látta e vonatot, minden ablakában tollas kalapokat látott, a színvegyület minden fajából; s a gép zakatolásába belehangzott az ének is, mely a vagonokból hangzott.

E vonaton mentek a hangverseny pesti vendégei is: Saxlehner Emma, Kendelényi Fanni, Kocsis Irma és Füredi Mihály.

Ceglédnél öt zászlóalj dalárda várta a vonatot s köztük a vidéki ünnepekről elmaradhatlan Losonczy László, pápaszemmel, kifent bajuszszal. A dalnok dalárrá lett s később hallottuk is — hirhedt toasztjait. A nagy-kőrösi, ceglédi, kecskeméti stb. dalárdák dallal üdvözölték a vonatot. Még ezentul is sok állomás szolgáltatót jelentékeny kontingenst.

Püspök-Ladánynál már oly nagy volt a tömeg, hogy tized része is képes lett volna felforgatni az indóházat. Mindenki enni akart és senki sem kapott. Szerencsére majd egy órai időköz volt a tova indulásig, s ez idő alatt teljesen kifejlődhetett a zavar. Megettek mindent, ami ehető volt, és — éhesen távoztak el.

A kolozsvári dalárdát baleset érte. Teljesen lefegyvereztettek. A Nagyvárad felől jövő vonaton — nem tudva, hogy más vonatra kell ülni — hagyták hangjegyeiket, s mire vissza akartak szállni, a vonat már el-

robogott. Hangjegy nélkül érték Debrecenbe, s a városkapitányság és a nagyváradai állomásfőnök közt egész diplomáciai jegyzékváltásra került a sor a hangjegyek miatt. Szombaton délig 80-ra ment a közösen váltott telegrammok száma, s a hangjegyek szerencsésen megérkeztek a dalárünnepély ---- után.

De most már Debrecenben vagyunk. Mozsarak durrognak, harsog az éljen, rázendül a Rákóczy. A vonatról leszállók kik ismerőst keresnek, nem látják az erdőtől a fát, oly nagy a tömeg, s oly ismerősen üdvözlő mindenki. A már megérkezett dalárdák üdvözlő dalt énekelnek, s a közönség újra éljenez.

Egyik városi tanácsos ur üdvözlé az érkezteket, mint a város vendégeit, biztosítván mindannyit, hogy igazi vendégszeretettel fognak találkozni.

Ezalatt kibontják a zászlókat és sorakozni kezdenek. Az indóháztól hosszú menet indult be a városba, elől az ötvennél több pompásnál pompásabb zászló, aztán nagy tollas tömeg, ezek után az indóháznál egybegyűlt debreceniek tömege, végül a talyigák raja. Így költözött be a dal Debrecenbe. A menet fölött hatalmas porfelhő.

Néhol az utcákon egész sorfal volt. Sok házról lobogó lengett, s minden ablakból sokan nézték a bevonulást.

Mindjárt az indóháznál, a faraktárban lehetett látni a deszkákkal fedett hosszú helyiséget, hol a vasárnapi lakoma lesz, arrább a kertet, hol a táncestélyt tartják. A városház előtt ismét mappa volt s itt megállt a tömeg, izzadtan és porosan. A föliratos póznákkal azok álltak, kik az érkezteket lakásaikhoz vezették. Sokan már előre ott találták podgyászukat.

A városháza előtt verték le magukról a vendégek a port, ott osztogattattak ki házi uraik között a vendégek. El lehet képzelni, minő tumultus volt ott: 61 dalárda érkezett legalább is 20—25 taggal átlag véve, ennek fele magával hozta családját is, s a vendégszerető derék magyar város telhetetlenül ölelte keblére őket, szinte neheztelve kérdezzén, hogy »hát csak ennyien jöttetek?«

Az utcák mindenütt élénkek voltak s a lobogók egyre szaporodtak. Legtöbbször jártak a Cegléd-utcán melynek végén a dalár-csarnok emelkedik. Még nem volt készen megérkezettünk, de kettőzött erővel dolgoztak rajta. Deszkával körülkerített nagy helyiség volt ez, a lócák egész tömkelegével. A helyiségbe csinos kapu vezetett, természetesen dalárjelvényekkel, lobogókkal, címerekkel díszítve. Maga a színpad, melyen a dalárok előadásai tartattak, óriási kagyló vagy sugólyuk alakú faépület volt, mely a hangot összegyűjtve, egész tömegben szórta a nézők felett elterülő azur égbe.

Szállásom ablakai a Cegléd-utca végén egész szabadon, egy kis kert közepén álló szép színházra nyíltak. Ez még jelenleg is Debrecen legszebb épülete s méltó büszkesége. Azon a helyen áll, hol azelőtt egy nevezetes régi ház is állott, melyben nem egy fejedelem (például Bocskay is) időzött. Mellette pedig az az egyemeletes, ódon ház emelkedik, hol a szatmári békét aláírták.

A színház külseje igen jó hatást tesz a szemlélőre. Izléses és monu-

mentális épület, ép oly stylben építve, mint a pesti redout. Szkalniczky építé.

Megtekintettük az emlék-kertet is, melyben a honvéd-emlék áll. A nagy templom és kollegium közötti téren eldugva hevert még most is e sebzett oroszlán, melynek legujabb sebe a Debrecen nevezetességeiről az idén Csáthy által kiadott emlékalbum. — A jobb sorsra érdemes szegény oroszlán ezen siralmasan tönkre van nyomorítva. Igen élénken emlékeztetnek e rajzok azon szép időre, midőn

» — — — Debrecen szobrászata

Vászonpipán túl még nem baktata.«

E nap díszelőadás volt a színházban, s a vendégek kedvéért — kettőzött helyárok. A színház egészen ki volt világítva, s minden helye tömve. Belül is ép oly csinos, mint kívülről. Kényelmes ülőhelyei vannak s tágas páholyai három sorban. Díszítése ízléses. A főszínek: vörös és fehér, aranyos s itt-ott halvány-kék díszítéssel. Az ülőhelyek is vörössel vannak bevonva.

Alkalmunk volt akkor jól megnézni e díszes színházat, melyben a jelenlegi dalárünnepély is tartatik, s minden lépten-nyomon meggyőződünk, hogy Debrecen semmit sem kimélt, hogy lehető díszessé tegye és célszerűen berendezze. Minden szükséges helyiséggel (mellék-termek, tanuló-termek, öltözők, ügy-szobák) bőven el van látva; díszlettára tömve; díszletei szépek, s festményeit jeles ecset készitő; gépezete olyan, mely bármely elsőrendű színpadra beillenek: be van rendezve mindenféle látványosságra; a zenekar helyisége tágas. Ezenkívül a színpad közepén kút is van, melyből az egész színpadra szét lehet vezetni a vizet; mily célszerűen gondoskodtak még akkor a tűzveszélyek elleni eszközökről!! A világításra sok gázcső szolgál, melyeket a színpad bármely pontján lehet alkalmazni.

A nagyváradi színtársulat játszott akkor. Bauvillenak gyönyörű kis dramolettejét »Gringoire«-t adták és Zaitz bohózatos operettejét a »Matrózok«-at. Gringoire címszerepét Mándoki játszotta, akkor még alig pár éves ifju színész, meglehetősen érzélgősen, s e miatt a darab se nagyon tetszett. A dramolette előadása alatt, épen midőn Mándoky az »Akasztottak balladája« elszavalásához készült, riadás történt a nézőtéren. Valaki elájult a földszinten, s vizet kiabáltak! A vízzel karöltve jár ilyenkor a tűzfogalma, s a közönség egy része tolongva kezdett menekülni. E kis véletlen megmutatta, mily könnyen lehetne szabadulni e színházból veszély esetében. Egy pillanat alatt egy nagy része a közönségnek már elhagyhatta a nézőtért.

Az operetteben Debrecennek akkor két kiváló csillaga volt, egyik Blaháné-Kölesi Lujza asszony, a másik Vizváriné Krecsány Sarolta. A két primadonna közül akkor még Vizváriné dominált erősebben. szép, csengő alhangjával, de már Blaháné pacsirta hangja veszélyes versenytársa volt a »világszép asszony«-nak. Blaháné ellen akkor csak az volt a kifogás, hogy játékát egy kevésbé óhajtottuk még élénkebbnek; kezdő volt még akkor, s kissé félénk, de nagy jövőjét sejté mindenki. Együd, Vizvári és Foltényi tűntek ki még a többi szereplők közül.

Az ünnepély első napja (péntek) zajával s élénkségével benyult az

éjbe is. Az étkező helyiségek tömve voltak, s mindenütt hangzott a dal, a zene.

Szombaton délelőtt volt a nagy templomban Erkel Ferenc vezetése alatt a dalárdák összpóbája. Mint ekkor kitűnt, 800-ra ment a dalárok száma. (Az nap később a vonattal még folyton érkeztek.) Az erdész-egylet gyűlését is akkor tartották, s erre is érkezett néhány száz vendég. A közel vidék népe szintén Debrecenbe rándult az ünnepélyre.

Csáthy könyvkereskedésében csupa dalárdolgokat árultak. Ott volt Ábrányi Kornél országos dalár-indulója, melyet Csáthy írt először; ott Kutasi »Dalár emléke« a jelenlegihez hasonló kis kép-füzet, Debrecen nevezetességeiből összeállítva stb. Mindeniket vették.

A bayreuthi zsemleinség kismiska volt ahhoz a vendéglői mizeriákhoz, melyekben az odaszorultaknak volt része; a szállodákban, étkező helyiségekben felfordult a világ. Nem lehetett helyet kapni, s a reggeliért félóraig kellett várakozni, míg elkészítik a kávé, mert már pénteken este — sok helyen — minden elfogyott, még a másnapi tej is.

A zenei nevezetességek csak úgy tolongtak az utcákon. Mindenütt ott lengtek Ábrányi Kornél barna sörénye, mely jóval nagyobb tekintélyt szerzett neki, mint összes zenei tudománya; az Erkelek, Zimay, Simonffy Kálmán, Bartay és a többiek, kik akkor ott mind félistenek valának hazafias szónoklatokkal és szerzeményekkel. Losonczy László vándorbotot vett kezébe, s toaszt-körútra indult. A »Királynál« találkoztunk vele, hol »lelke rokonait« kereste. Legjobban hallgatta toasztjait Balázs Kálmán (a jeles népzene-társulat primása) lesve, hogy mikor húzhatja már rá.

Szombaton esti hat órakor már tömve volt a díszesen kivilágított színház, melynek közönsége a vonzó műsorozat megkezdését türelmetlenül várta. Végre az uralkodó zaj közepett fölhúzták a függönyt, s igen kellemes látvány tárult elénk. A helybeli dalárda s a zenedének százra menő fi- és leánynövendékei állottak sorban a színpadon, hogy Liszt »keresztes vitézek indulóját« előadják. Az ősz Erkelt nagy lelkesedéssel fogadták, amint vezénylő helyére lépett. Ezután egy már akkor is kedves jelenés: Saxlehner Emma gyönyörködteté a hallgatóságot, Huber K. »Árva vagyok« című dalát énekelvén rokonszenves alt hangon; szünni nem akaró tapsok jutalmazák. Kocsis Irma k. a. Zimay »Ábránd dalát« és Erkel Ferenc »Magyarok istene« című szerzeményét adá elő, utóbbit Dubez hárfakiséréte mellett, ki már előbb is kitüntette magát egy »Ábránd« előadása által.

A második szakaszt Kendelényi Fanni k. a. nyitá meg Zimay »Magyar dalai«-val, kísérve zongorán maga a szerző által. Sipos Antal zongoravirtuoz a Bösendorfer által küldött zongorán nagy tetszés mellett adá elő Liszt egyik »Magyar rhapszodiáját«. Nagyné Huber Ida asszony általános hatást tett, midőn Huber K. »Magyar pásztorhangok« című szerzeményét adta elő. De leggyujtóbbak voltak a Füredi Mihály saját népdalai. Háromszor kellett ismételní s a még folyvást kifáradhatlan dalnok mindig más és mindig kedvesebb dalokkal állott elő. A helybeli dalárda szintén igen jól énekelte magyar dalait. Benedek Aladár saját költeményét szavalta, vagyis inkább elsírta. Kendelényi Fanni és Saxlehner Emma Zimay »Boldog éjjel« című kettős dalát igen jól adták elő, a szerző zongorakiséréte mellett. Végül a helybeli Martini ezred zenekara Wagner »Rienzi«

dalmű nyitányát kitünő sikerrel játszották, s be lőn fejezve e sok élvezetet nyújtott hangverseny.

Másnap vasárnap összeloadás, hangverseny, közgyűlés és még isten tudja mi volt, közbe óriási lelkesedés, milyenhez hasonlót azóta sem láttak a debreceni színház falai.

Mikor látnak újra!?

Országos képtáraink műkincsei.

(Egy idegen szakértő véleménye róluk.)

Thaussing bécsi képtárigazgató, kinek az országos (Eszterházy) képtárban általa fölfedezett Giorgione-képről szóló első tárcáját annak idejében közöltük, ma folytatja a »N. Fr. Pr.«-ben észleleteit műkincseinkről. Első sorban jelenleg azon Giorgione-képpel foglalkozik, mely a tárgysorozatban »két vak« címen van bevezetve. Véleménye szerint a katalógus készítője lehetett vak, hogy e két, nagyon is jól látó alakot vaknak nézhette. E két alak, mely épen egy lejtőn jó lefelé, nagyon is jó szemekkel bir, az idősebbik, szakállas erőteljes alak, bal kezével hosszú botra támaszkodik, jobbjaival övét fogja. Öltözetük általában rendetlen, mintha éjjeli nyugalmukból most zavartattak volna föl. Izgatottan néz le balfelé, a hova az ifjabbik jobbkezelével mutat, míg bal karját az idősebbnek nyaka köré fonja.

Az öreg zöld lebernyegbe van öltözve, a fiatalabbik vörös bő felsőt és fehér lábravalót visel. Kémlelve nézeget idősebb társára, mintha csak a mutatott dolog hatását lesné vonásain. Az idősebb mintegy visszajedve mereven hátrahajol, az ifjabbik hizelegve és aggályosan simul hozzája, fejét kissé oldalt hajtva. A kép felső részén még látható egy palotaszerű velencei villa tetőzete, háttérben a tenger hajnali világításban ragyog.

Igen korai műve ez az oly korán elhunyt Giorgio Barbarelli di Castel-Franconak, művész nevén Giorgionenak. Emellett még meg is van rongálva és foltos is, sőt eltagadhatlanul egy nagyobb vászonnak egy levágott darabja. S a színek hatalmas mesterének ecsetje eltagadhatlanul rajta hagyta bélyegét a féléletnagyságú, előkelő alakokon. Ezek a művész korabeli velenceieknek látszanak, tojásdad arcuk s a háló fejeiken arra vall. A hússzínek a tempera világos sárga aláfestésre mutatnak, mely ki-ragyog a vörös lazurok alul.

Lermoliev Iván, Thaussing kitünő műbíró barátja e töredéket azon Giorgione képből származónak mondja, mely »Páris föltalálását« ábrázolja. Ez alakok eszerint azon pásztorok lennének, kik az Ida hegyéről alászállva, megpillantják a nymfák által dajkált csecsemő Párist, ki Trója romlását volt hivatva okozni. Tán épen Aphrodite maga gondozá a szép gyermeket s ép ez isteni »meztelenség« miatt semmisíté meg valami szemérmes tulajdonos a kép szebbik felét.

A hiányzó rész ily kiegészítése képzeletünkre van bízva. Bizonyára azon szép részletet ábrázolta, melyet Ariosto, a költők legromantikussabbja örökített meg tercináiban:

„O piú che il giorno a me lucida e chiara
Dolee gioconda avventurosa notte,
Quanto men ti sperai tanto piu cara!“

a meleg, egészséges érzékiség mely földi ugyan és mégis mennyei, amit csak most kezdenek újra érteni!

A gyönyörtől mámorosan hunyjuk le szemeinket és képzeletben tova szállunk a tenger felett, Rómába az örök városba, hol a Borghese képtár egyik halhatatlan remekén, az ifju Tizian »égi és földi szerelmé«-n érezzük ugyanazon olasz vér lüktetését. E képet leírni nem lehet, ezt csak látni kell. Egy kútnál egy gazdagon öltözött hölgy áll egyik oldalon, míg túlfelől meztelen teste ragyogásának teljes fényében elszédítő szépen egy másik.

E kép legrégibb elnevezése 1520-ból származik s a következő: »két lány a kútnál.«

Az én nézetem szerint (írja Thaussing) leghelyesebb elnevezés volna ez: »Lányka Amorral és Venussal együtt a kútnál«, mert az a gyönyörű nő, ki jobb kezével a kút kávájára támaszkodik, bal karját pedig föl-emelve abban párolgó csészét tart, nem más, mint Venus asszony. Az istennő teste hasonlíthatlan szép hajlásokban görbül félénk társnője felé, lábhegyéig le gyönyörű idomokban üt el a vakító test a bíbor szövettől. Ily finom vonalakat Tizian életében még csak egyetlen egyszer rajzolt, az Urbinoi Leonora hercegnő meztelen képén, az Ufficiák híres Vénusán.

A fönebb említett képen, a kút káváján a két nő között Amort lehet látni, amint kis öklével a vízben pacskol, mintha csak azon rózsákat aka ná kihalászni, mik közül néhány a kút káváján szétszórva hever.

Mi egyebet jelent ez, mint szerelmi esengést. A szigorúan öltözött szép hölgy, ki még csak keztyűjét se vetette le, elfordul a kisértéstől, pedig akárhova tekint, a sz relem világa mosolyog felé; balról pedig egy pár házi nyul kergetődzik a buja füben, a távolban éli vadász szökdeltető paripáját; a csodás bujaságú természet közepén pásztorórárt éldel egy boldog pár.

Szinte halljuk a csábító Vénus szavait:

— Lásd az egész világot, mindezt neked adom, térdelj le előttem és imádj!

Z E N E .

* Drettner Margit magyar hegedűművésznő egy francia impresszárióval művészi körútra indult. A művésznő Európa nevezetesebb városaiban fog hangversenyezni és az ősszel visszatér Budapestre, hogy itt is bemutassa művészetét. A kisaszony a nemzeti zenede növendéke volt, de innét Brüsszelbe ment és ott képezte ki magát. Brüsszelben több magán és nyilvános hangversenyen tűnt fel gyönyörű játéka által. Egy ily alkalommal szerződtette jelenlegi impresszáriója is. A művésznő legutóbb két hónapot töltött Budapesten rokonai körében és csak a napokban utazott Párisba, ahol szerződésszerűleg 15-én kell először fellépnie:

* Brüsszelben a mult héten rendkívüli sikerrel adták elő Massenet Gyulának egyik kiadatlan zenekari suitejét, melynek címe: „Scènes de féerie.“ A mű négy részből áll, melyeknek címei: cortége, ballet, apparition, bacchanale.

* Kótairás távirati úton. Mire képes a mai sajtó, annak kitünő bizonyosságát adta ismét a „New-York Herald“ a bayreuthi „Parsifal“ előadások alkalmával. A jul. 26-iki előadásról a jul. 27-iki számban negyedfél hasábos óriási tudósítás jelent meg, mely a new-yorkiaknak a nagy zenei eseményt egyidejűleg adta tudtára a „Bayreuthi Lapok“-kal. S hogy e távirat azon éjjel küldetett el, arra vall Wagnernek

mokat" tiszta hangjegy írásban a szövegbe nyomtatva, le is játszhatta azonnal. A megtáviratozás természetesen szóval történhetett, pl.: Des-dur $\frac{6}{8}$. negyedik vonalköz tizen-

hatod stb. Abból irták át hangjegyre, s így jelent meg a „Grál-motivum“, a „Parsifal-motivum“, „Kundry-motivum, „Varázs“-„Szent vacsora“-„Virágtündér“-motivum.

A színpalak világából.

☼ A nemzeti színházban az előadások e hé 19-én kezdődnek. Bár operai nap van, az igazgatóság úgy intézkedett, hogy drámával, Vörösmarty „Áldozatá“-val kezdődjék s így opera csak negyed napra fog előadatni, Szombaton (19-én) ugyanis „Áldozat“, vasárnap „Első László és kora“, hétfőn a „Dárdai ház“ kerül színre. Az első előadás alkalmával Prónay Istvánnak a „Világosi katasztrófa“ című szimfonistikus zenekölteményét adja elő a nemzeti színház zenekara az előadás nyitányaképen. A magyar stílusú szimfonia a főváros zenészköreiből már a múlt tél óta előnyösen ismeretes. Nagy zenekarra a művet Schauer Ferenc az „Atala“ szerzője hangszerelte, ki a legnagyobb elismeréssel van Prónay zeneképességeiről, melyek a „Világosi katasztrófa“-ban nyilvánulnak.

☼ A nemzeti színház műsora aug. 19-től 27-ig. Szombaton, aug. 19-én új betanulással: Az áldozat. Vasárnap, aug. 20-án új betanulással: A Dárdai ház. Hétfőn, aug. 21-én: Miniszter előszobája. Bagdadi heregnő. Kedden, aug. 22-en: Marcell Károly mint vendég első fellépteül, Lammermoori Lucia. Rococo. Szerdán, aug. 23-án: Serge Panine Csütörtökön, aug. 24-én: Marcell Károly 2-ik, s Manheit Jakab első vendégjátékául: Álarcos bál. Pénteken, aug. 25-én, új betanulással: I. László és kora. Szombaton, aug. 26-án, Marcell Károly 3-ik vendégfellépteül: Tell Vilmos Vasárnap, aug. 27-én, új betanulással: Tisztujítás. További előkészületre kitűzettek, új darabok: A két Rantzau, A csalhatatlan, Képzelt beteg, Zalameai bíró, Borbála, Ne tréfálgj a szerelemmel, Borgia Lucretia, A szegénylős, A szegénység gazdagság, A nők iskolájának bírálata. Régi darabok: A közös ház, Piatal

házasok, Rózsa, A rágalom, IV. Henrik (új fordítás), Közönyt közönnyel, Manlius Sinister, Szép marquisső, Essex gróf, Erdő szépe, Nőuralom, Kisértés, Londoni arszlá-nok, Diana de Lys, Fény arnyai, Forrestier Pál, Bélydy Pál.

☼ A nemzeti színházban e hó 16-án tették az első kísérletet a színpad fölött két oldalt elhelyezett esőt becsátó készülékkel. E célra a színpad padlózatát bádoglemezekkel borították be, melyeket nagy vízmentes ponyvakkal takartak le, hogy a víz a padlózatot át ne hatolhasson. Ezután megkezdődtek a kísérletek. Először a jobb oldali nagy viztartó medence csapjait nyitották fel és a színpad háttér részén oly záporosó támadt, akár a szabadban. Az illuziót emelte még a lég-huzam, és a beesapó szél, mely az esőnek részatos irányt adott. Azután ismételték a kísérletet a másik oldalon — A szüni-dő alatt tűz- és életbiztonsági tekintetben teljesített munkákat a következő hazai cégek végezték: Az öntött vasalkatrészeket a Schliek-gyár. A színpadi eső- és vízvezetési munkálatokat Zellerin. A kőműves munkákat Wagner János építész. Az asztalos munkákat Thék Endre műasztalos. A légszerveszetéki esővezet munkálatát Pischurnyi cég. A színház nézőterének díszítését Rixinger aranyozó. A szobafestői és mázó munkákat Mollien Lajos festő. A kárpitos munkát Kozilek János kárpitos cég. A díszlet festői munkát Spanrafft Ágost, a nemzeti színház főfestője készítette. A gépészeti világítási munkálatok Dorogi Károly, a nemzeti színház főgépészének felügyelete alatt lettek végrehajtva. Az aszfalt munkálatokat az Első magyar aszfaltársulat teljesítette.

✠ Bá n f i S á n d o r, behmunkatár-
sunk „N a n a - k e r i n g ő“ -jéről ezt írja a
„Bp. H.“ a f. hó 14-én tartott első bemuta-
tás alkalmából: A „Nana“ a népszínházban
ma Bá n f i S á n d o r „N a n a - k e r i n g ő“ -
jének betételével adatott elő. A rendkívül
esinos valse Lecocq-modorban tartott köny-
nyed szerzemény s a tánczene irodalomban
kiválóan számot tevő termék. Dallamos,
élénk és fülbemászó s hangszerelése megfe-
lelő a szerzemény előnyeinek. Nem szentel-
nénk kiválóbb figyelmet e darabnak, ha e
„premiére audition“ a szerző határozott te-
hetségéről meg nem győzött volna, kiben
ügyes operettíró t sejtünk. P á l m a i I l k a
asszony a szerelem kéjeit magasztaló szöve-
get kifejezésteljes vervevel és hévvel éne-
kelte s méginkább játszta el, zajos tapsokat
s három nagy bokrétát nyerve.

✠ C s ó k - s t a t i s z t i k a. A „Fur-

esa háború“ 200-ik előadása volt a berlini
„Frigyes Vilmos-utcai“ színházban. Ez al-
kalomból a német birodalom egyik leendő
statisztikusa nagymérvű számításokat esz-
közölt, többek közt azt is kiderítvén, hogy
miután Erdős Eugenia kisasszonyt az első
előadáson a marchese 7-szer esőkolta meg,
ennél fogva a 200 előadás alatt összesen
1400 esőket kapott a bájos művésznő —
hivatalból. Továbbá kiszámítá azt is, és
ehhez is kiváló statisztikai tehetség volt
szükséges, hogy a marchese az első felvo-
násban bekötött szemekkel 6 percig topog,
ez tehát összesen (200 előadás alatt együtt
véve) 20 órát tesz ki. A 200-ik előadás
különben igen fényesen folyt le, a szerep-
lők ragyogó jó kedvükben valának, külö-
nösen Erdős k. a., Swoboda Albin és
Schmidt urak rendkívül tetszettek már
200-ikszor egyvégében.

Képzőművészetek.

✠✠✠ A bécsi nemzetközi mű-
kiállítás érmeit e hó 14-én délben osz-
tották szét az osztrák főváros műcsarnokának
nagytermében. A szép ünnepélyen ott volt
Z i e h y Edmund gróf, az osztrák ipar és
művészet buzgó pártfogója s kivüle a kitün-
tetett művészek s a Bécsben időző jurorok
néhányja. A diplomaták közül megjelent
Kálnoky gróf külügyminiszter, sir Henri
Elliot angol nagykövet, Duchatel gróf fran-
cia nagykövet, Joughe gróf Belgium követe,
s továbbá Spanyolország és Szerbia diplo-
máciai képviselője. Az osztrák kormány ré-
széről Conrad báró, a közoktatásügyi mi-
niszter volt jelen. Tizenegy óra körül hajta-
tott a műcsarnokba Károly Lajos főherceg,
a kiállítás védője, kit Zichy Edmund gróf
rövid beszéddel üdvözölt. A főherceg azt fe-
lelte a beszédre, hogy örömet gyámolította
a kiállítást s óhajtja, hogy ez a békés nem-
zetközi verseny minél gyakrabban ismétlő-
djék. Ezután megkezdődött a jutalmak kiosz-
tása. A kitüntetett művészek neveit Zichy
Edmund gróf olvasta föl; az érmeiket maga
a főherceg adta át diesérő szavakkal az ille-
tőknek. Mikor a távol volt Makart nevét ol-
vasták, megkérdezte a főherceg, hogy hol
tartózkodik most a művész, s elmosolyodott
ama felelet hallatára, hogy a mézesheteket
tölti Hallban. A szintén kitüntetett Munká-

esy állapotát is nagy érdeklődéssel tudakolta,
s ki is fejezte azon való sajnálkozását, hogy
e „jelentékeny“ művész a hírlapok tudósítá-
sai szerint oly aggasztóan beteg. Nagyon
szépek a kiosztott állami érmeik, melyeknek
egyik oldalát az uralkodó relief-képe, a má-
sikat pedig e felírás díszíti: „Ob artem in-
signem MDCCCLXXXII.“ — Károly Lajos
főherceg szintén tűzött ki három aranyérmet,
melyek egyik oldalukon az ő sikerült arek-
pét viselik, a másikon pedig a művészet ge-
niuszt mutatják, amint egy középkorisan
öltözött művésznek babért nyujt. A jutalmak
kiosztása után Makart helyettese, Streit épí-
tész köszönte meg a főherceg kegyeit, ki né-
hány szót váltva a társaság előkelőbb tag-
jaival, lelkes „hoch“-kiáltások között hagyta
el a termet.

✠✠✠ A vidéki képkiallítást
rendező bizottság föl hívja a kiállításon még
részt venni óhajtó művészeket, hogy bejelen-
téseiket mielőbb megtenni sziveskedjenek
H u t e r a Béla építésznel, Budán (I. kerü-
let) Döbrentey utca 12. sz. a.

✠✠✠ P á r i s b a n n e m z e t k ö z i
műkiállítás lesz 1883. szeptember 15-
től október 31-ig. A kiállításban csak élő
művészek vehetnek részt és a beküldendő
művek közül csupán a legjobbnak talált eze-
ret fogják kiállítani.

Kiadótulajdonos: a „HARMONIA“ magyar zeneművészek részvénytársulata.

31. szám.

HARMONIA

ZENÉSZETI KÖZLÖNY.

MAGYARORSZÁG ÉS A KÜLFÖLD MŰVÉSZETÉNEK

HETI SZEMLEJE.

SZAKSZERKESZTŐ:

ERNEY JÓZSEF.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KACZIÁNY GÉZA.

KIADÓTULAJDONOS:

A „HARMONIA“ MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK RÉSZVÉNYTÁRSULATA.

BUDAPEST.

NYOMT. IDŐSB POLDINI EDE ES TÁRSA

1882.

Egyes szám ára 15 kr.

ÉMLÉK-NAPTÁR.

Augustus 21-én.

1856. halt meg Lindpaintner P. J., zeneszerző Nonnenhornban.

Augustus 22-én.

1838. A nemzeti színház megnyitása.

Augustus 23-án.

1893. halt meg Lafont K. F., híres hegedű művész Párisban.

Augustus 24-én.

1572. halt meg Gounimel Claude, zeneszerző. Palestrina mestere Lyonban (mint a vérmenyegző egyik áldozatja.)

Augustus 25-én.

1814. szül. Schäffer Ágost, zeneszerző. Mendelssohn tanítványa Rheinsbergben.

Augustus 26-án.

1841. halt meg Seyfried Ignác, zeneszerző és író Bécsben.
szül. 1776.

1860. halt meg Silcher Ferenc, zeneszerző Tübingenben.

Augustus 27-én.

1846. halt meg Fink G. W., zeneirő Lipésében.

Ey.

A harmincegyedik szám tartalma :

Az orsz. dalárünnepély.

Orsz. dalárünnep Debrecenben.

A fölelevenített régi színművekről.

Tárca :

A. A legelső debreceni dalárünnepély.

B. Orsz. képtáraink műkincsei.

Zene.

A színpalak világából.

Képzőművészetek

Hirdetések.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak :

Kitünő hazai gyártmány.

K O R I K B É L A

zongorakészítő Budapest.

Szakértők véleményével támogatott kitünő hangszerek, melyek a magyar közönség figyelmébe ajánlatnak.

Javitást és bőrzést is eszközöl.

!!! Figyelmeztetés !!!

Kitünő zongorahangoló

M A G R I N I A.

ajánlatik mindennemű zongora-hangolás, javítás, bőrzésére.

Megtudható a társulat zeneműkereskedésében váci utca 3.

Megjelent a társulat kiadásában :

A

vörös sapka

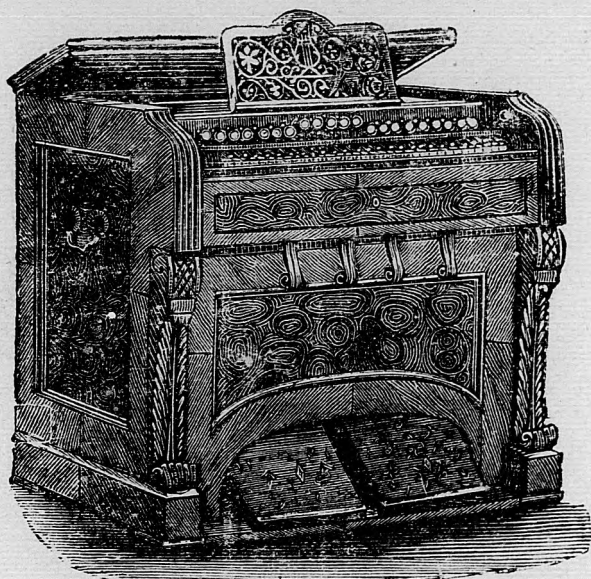
népszinművének összes kedvelt dalai.

1. »Ugyan rózsám mit látsz rajtam.«
2. »Az orcája olyan mint a gyöngye harmat. (Eredeti dal) szerző H a l m a y K á z m é r.
3. »Ripi-ropog a csizmám« (Eredeti dal) szerző H a l m a y K á z m é r.
4. »Sir a madár, sir a száraz ágon« (Eredeti dal) szerző R é v a i - R i v t s c h i t s A.
5. »Hallja-e, hallja-e, kis violám« (Eredeti dal) szerző R é v a i - R i v t s c h i t s A.
6. »Sokszor nézek fel az égre.«
7. »Galagonya bojtörján «
8. »Vágtat a ló, elszakadt a kantárja.«

E népszinmű nagy tetszést s sikert aratott a budapesti népszinházban.

Kapható a társulat nemz. zeneműkereskedésében s minden hazai könyv- és zeneműkereskedésben.

A társulat zongora-termében következő hangszerek kaphatók és ajánlatnak:

A legkitünőbb
„Harmoniumok“

Titz Péter utóda,
Kotykievicz Teofil
gyára Bécsben.

A legjobb minőségű Harmoniumok nagy választéka. Hangverseny- és szalon-harmoniumok Prolongement és Percussióval. Templomok és iskolák számára 100 forintól fölfelé.

Több évi jótállás!

➡ Árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

➡ **Ehrbar!** ➡

világhírű zongorái.

Ezen hangszerek a zongora gyártás remekei közé tartoznak. Tartóságra utólérhetlenek, ezen tulajdonságnak köszönheti e gyár nagy hírnevét. Kaphatók:

Szalon Stucz,	diófa	} kereszthurozott és egyszerű.
„ „	fekete	

„Produktiv szövetségzet“

E céget hat évvel ezelőtt a világhírű „Bösendorfer“ zongoragyárából elszakadt 60 munkás alapította s ma már méltán vetekedik az anyagyár készítményeivel.

Tekintve a kitünő minőséget a legolcsóbb hangszer. Különösen ajánlhatók az úgynevezett „Mignon zongorák.“

➡ **A nagy arany éremmel kitüntetve.** ➡

SCHMIDT FERENCZ

Bösendorfer tanítványa.

Jó minőségű tartós zongorák:

Rövid szalon, diófából

„ „ fekete.

➡ Árjegyzék küldetik, díj nélkül.